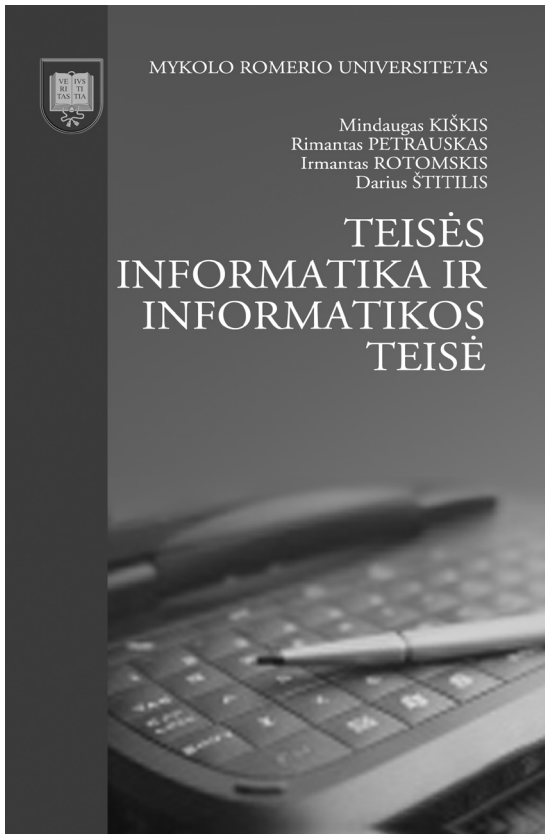

TEISĖS INFORMATIKA IR INFORMATIKOS TEISĖ

Profesoriaus Rimanto Petrausko ir docentų Mindaugo Kiškio, Irmanto Rotomskio ir Dariaus Štītīlio vadovėlis „Teisės informatika ir informatikos teisė“ svarbus studentams ir specialistams, susiduriantiems su informacinės visuomenės ir žinių ekonomikos problemomis. Šiuolaikinė visuomenė neįsivaizduojama be modernių informacijos apdorojimo, kaupimo, perdavimo priemonių, o naujos informacinės komunikacinės technologijos užtikrina vis pigesnę ir paprastesnę informacijos priėmimo, apdorojimo, saugojimo ir perdavimo procesą ir sparčiai braunasi į visas visuomenės veiklos sritis. Elektroninės informacijos pavertimas visuotine ekonomine ir socialine vertybe – tai intelektualios ekonomikos, keičiančios esamas ir kuriančios naujas ūkio šakas ir turinčios esminį poveikį piliečių gyvenimui, pagrindas.

Dar 1992 m. Europos Komisija rekomendacijose pabrėžė, kad teisininkams būtina suprasti informacinių technologijų svarbą bei ypatumus ir mokėti panaudoti šias technologijas savo darbe. Interneto, elektroninės komercijos, elektroninių dokumentų teisinio reglamentavimo principai ir ypatumai, intelektinės nuosavybės ir asmens duomenų apsaugos elektroninėje erdvėje, elektroninių nusikaltimų problemos svarbios ne tik teisininkams, bet ir informacinių technologijų kūrėjams bei vartotojams, verslininkams, valstybės tarnautojams ir paprastiems gyventojams. Todėl Europoje pradėtas vartoti angliškas terminas „*legal informatics*“ apėmė ir informatikos panaudojimą teisėje, ir informacinių technologijų (informatikos) teisės pagrindus. Nuo aštuntojo XX a. dešimtmečio elektroninės teisinės informacijos ir informacinių technologijų reglamentavimo problematiką imta identifikuoti kaip savarankišką teisės sritį. Iki šiol plačiai vartojami terminai „teisės informatika“ (*legal informatics*), „teisė ir informatika“ (*law and informatics, law and computers*), „kompiuterių teisė“ (*computer law*), „informacinių technologijų teisė“ (*information technology law*), „elektroninės erdvės teisė“ (*cyberlaw*), informatikos teisė ir kt. Vadovėlio autoriai, atsižvelgdami į esamą patirtį Lietuvoje, siūlo vartoti du terminus:

- „teisės informatiką“ – nagrinėjant teisės ir informacinių technologijų bendrąsias sąveikas, teisinę informaciją, elektroninės erdvės reguliavimo modelius, teisinių ir technologinių mechanizmų derinimą;
- „informatikos teisę“ arba „informacinių technologijų teisę“ – nagrinėjant informacinių technologijų (elektroninės erdvės) teisinio reglamentavimo specifiką.

Nemaža šio vadovėlio dalis skirta įvairiems intelektinės nuosavybės klausimams. Aptarus pagrindines intelektinės nuosavybės kategorijas, dėmesys atkreipiamas į intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje problemas ir teisinius aspektus. Remiantis pavyzdžiais analizuojami intelektinės nuosavybės

pažeidimai elektroninėje erdvėje, kompiuterių programų bei duomenų bazių teisinės apsaugos ypatumai. Vadovėlyje taip pat apžvelgiami intelektinės nuosavybės techninių apsaugos priemonių teisiniai aspektai. Vienas poskyris skirtas šiuolaikinei visuomenei aktualiai intelektinės nuosavybės kolektyvinio administravimo problemai elektroninėje erdvėje.

Kituose vadovėlio skyriuose aptariama informacinių technologijų ir teisės sąveika bei socialinė teisinė reikšmė, analizuojamos kai kurios technologijų taikymo teisėje galimybės ir pavyzdžiai, teisinės informacijos teorijos klausimai, informacinių technologijų teisinio reglamentavimo principai bei svarbios teisėje informacinių technologijų kategorijos.

Vienas skyrius skirtas interneto teisinio reguliavimo ypatumams. Jame atskleidžiami turinio reguliavimo principai, interneto tarpininkų vaidmuo ir atsakomybė, interneto domenų vardai ir kitų interneto aspektų teisinio reglamentavimo klausimai.

Šiuolaikiniam verslui ir žinių ekonomikai taip pat aktualūs ir elektroninės komercijos, privatumo ir asmens duomenų apsaugos elektroninėje erdvėje aspektai. Vadovėlyje nagrinėjami elektroninės komer-

cijos teisinio reguliavimo modelis, elektroninis dokumentas ir elektroninis parašas, elektroniniai sandoriai bei elektroninės komercijos apmokestinimo problemos, viešosios informacijos teisinis režimas (valstybės registrai, teisė į informaciją) bei privataus gyvenimo apsauga elektroniniuose ryšiuose.

Vadovėlyje taip pat skiriama dėmesio nusikaltimų elektroninėje erdvėje problematikai – pateikiami tokių nusikaltimų apibrėžimai, ypatumai, teisiniai aspektai ir tyrimo problemos.

Autoriai vadovėlyje taip pat rado vietos elektroninės demokratijos fenomenui, jos teisinei aplinkai ir elektroniniams rinkimams.

Vadovėlis skirtas įvairių lygių – bakalauro, magistro, doktorantūros – teisės studijų programų studentams, bet gali būti naudingas ir informatikos, informacinių technologijų, verslo vadybos, viešojo administravimo, ekonomikos ir kt. specialybių studentams bei specialistams.

*Mykolo Romerio universiteto
Ekonomikos ir finansų valdymo fakulteto
Informatikos ir statistikos katedros
doc. dr. Antanas Keras ir
prof. dr. Dalė Dzemydienė*